

Miss Kay

En ung kvinnas märkliga resa

Kaj Fölster

INNEHÅLL

07	Förord
11	Den grå staden
19	Så kommer M/S Toulouse
29	En skotte från Shillong
47	Vi når Afrikas kust
57	I Kleopatras följe
71	I konvoj genom kanalen
75	Fältmarskalken
85	Strandhugg: Port Sudan och Aden
91	Turid, anden och dansande fjärilar
105	Bara hav
113	Sigrid sjöjungfrun
125	Det nya skymtar

Förord

*Jag ville jag vore i Indialand
Och India vore sig själv
Med pärlor till grus och rubiner till sand
Och slott, som på vinken av Akbars hand
Drömts fram vid en helig älv.*

I en sliten svart dagbok som jag packar upp ur en gammal flyttkartong står denna Frödingsvers skriven med min allra bästa handstil. Bläcket är efter exakt femtio år lite blekt, men ännu läsbart.

Som nittonåring skrev jag dagboken. Jag begav mig då iväg på min resa till Indien. Över Medelhavet och sedan genom Kanalen, över Röda Havet och Indiska Oceanen gick lastbåten. Det var 1956. Så mycket att berätta! Efterhand blir stilen mindre prydlig, det märks att det är bråttom. Avskedet från Europa hade visserligen börjat med en utdragen väntan i Genua där inte mycket annat fanns att göra än att skriva, och de första tomma sidorna i boken fylldes snabbt. Men senare blev det bara korta kvällsstumpar på sängkanten i min hytt ombord på båten för att notera allt jag ville hålla fast.

Jag mötte människor på denna färd som fick mig att uppleva så ojämförligt mycket av bredd och djup. Aldrig senare, tror jag, har jag under så kort tid och på en sådan liten yta haft så mycket att bearbeta. Jag kastades in i dessa människors liv – och var så oerfaren.

Förutom tre barn var jag den yngsta ombord på M/S Toulouse. De kallade mig Miss Kay.

Dagboken avslutas den 5 februari 1956 när Bombay dyker upp ur diset framför oss. Min treåriga vistelse i Indien började där. Som nittonåring hade jag redan tagit studenten, flyttat hemifrån, arbetat på jordbruk i Hälsingland och påbörjat mina studier i Tyskland. Jag var full av planer. Så kom brevet från min mor, en inbjudan till henne i Indien. Hon hade just tillträtt som Sveriges första kvinnliga ambasadör efter flera år i internationell tjänst med fokus på världens fattigdomsfrågor och var entusiastisk över att få verka i ett av de ledande ”nya” länderna, som nu reste sig ur kolonialismen. Jag skulle inte bara komma på besök, utan stanna för att lära mig något. Jag blev omtumlad, jag kände världen öppna sig än mer, jag trodde knappt att det var sant. Jag letade rätt på skepp och rutt genom Hamburgs rederiregister och ombord räckte det med att jag var på väg för att hälsa på en släkting.

Så mycket strömmar tillbaka när jag femtio år efter avfärden sätter mig ner framför kartongen som ouppackad följt med på alla mina flyttar. Jag läser. Sidorna i den svarta anteckningsboken berör tre avgörande veckor i mitt liv. Är mognad någonting som tar sin början när man ställs inför oväntade händelser, eller ligger det som kallas mognad inbyggt i den ungas själ och kropp? Färden genom världens mest berömda kanal och över vida hav, blev den en mognadsresa? Var den en resa bort, eller kanske hem?

Med vilken frenesi försöker jag i denna dagbok hålla fast vad jag upplever, ser och hör. De femtio år gamla minnena tränger sig på där jag nu hukar på pallen vid flyttkartongen. Minnena rullar fram som skeppets dyningar i hög sjö, de mullrar och dunkar från en motor som tycks sitta inuti mig. De väller fram, säkert blandade med fantasibilder, när jag försöker återkalla denna färd som formade mig i mer än ett avseende.

Det sägs att den längsta resan är den in i oss själva. Jag tror att sådana resor alltid börjar med att vi lär oss något nytt, något som

förändrar vår relation till omvärlden och därigenom till oss själva. För-lorar jag på väg över haven tonårens instängda självupptagenhet och famnar nya horisonter? Dagboken skrivs ju i takt med stegen ut i det självständiga livet, ett liv som vuxen kvinna. Minnena är till för fram-tiden, det har jag lärt mig.

Men resan var också en färd mellan Europa och Asien. Från Europas hemskaste arv – kolonialismen – till länder som nu fick själv-styre. Jag reste genom Suezkanalen just före det sista europeiska kolo-nialkriget: engelsmännens våldsangrepp på kanalen, straffet för presi-dent Nassers oerhörda tilltag att göra Suezkanalen egyptisk.

Sanning är inte detsamma som fakta. Och osanning är inte lika med lögn. I denna berättelse om några avgörande veckor i mitt liv måste jag ibland glida som ett segel mellan möten och erfarenheter. Jag måste också ordna det kronologiskt skrivna i läsbar form.

Finns det en hinna mellan sanningen och tillbakablickandet?

Kaj Fölster

JUNI 2008